

Kazanım:8.2.7 Büyük Millet Meclisine karşı ayaklanmalar ile ayaklanmaların bastırılması için alınan tedbirleri analiz eder.

1. Türkiye Büyük Millet Meclisi ayaklanmaları bastırabilmek için bazı tedbirler aldı. Alınan tedbirler arasında;

- I. Hıyaneti Vataniye Kanununu çıkardı,
- II. İstiklal mahkemeleri kurarak yargılama yaptı,
- III. Düzenli ordunun kurulması çalışmalarına başladı,

Buna göre meclisin aldığı tedbirleri “siyasi, hukuki ve askeri” alanlarla eşleştirmek gerekirse doğru seçenek hangisi olur?

	Siyasi	Hukuki	Askeri
A)	I	II	III
B)	II	I	III
C)	III	II	I
D)	I	III	II

2.

TBMM'ye karşı tertiplenen ayaklanmalar daha çok Kuvayı Milliye birlikleri tarafından bastırılmıştır. Ayaklanmalar meclisin gücünü yok etmese de işgalcilerin Anadolu'daki ilerleyişini kolaylaştırmıştır. Milli mücadelenin uzamasına, düşmanın yurttan atılmasının gecikmesine neden olmuştur. Düzenli orduya geçişi geciktirerek silah ve malzeme kaybına sebep olmuştur. Tüm zorluklara rağmen isyanların bastırılması; halkın meclise olan güvenini çoğaltmış, meclisin güç ve otoritesinin artırmıştır. Anadolu halkı meclisin çatısı altında daha büyük bir moral ve inançla toplanmaya devam etmiştir.

Yukarıdaki açıklamadan hareketle aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

- A) İşgal güçleri isyanların çıkardığı ortamı fırsata dönüştürmeye çalışmışlardır.
- B) Ayaklanmaların bastırılması halk üstünde olumlu psikolojik sonuçlar ortaya koymuştur.
- C) Düzenli ordu kurulamadığı için milli mücadele Kuvayı Milliye ile sürdürülmüştür.
- D) Meclis Anadolu'daki etkinliğini korumuştur.

3. Vatanın bütünlüğünü sağlamak ve ulusal egemenliği hakim kılmak için mücadele eden TBMM'ye karşı Damat Ferit Hükümeti'nin ve İtilaf devletlerinin tavırları giderek sertleşti. Anadolu'da açılan yeni meclisin kendi gelecekleri için tehlikeli olacaklarını düşünerek harekete geçtiler. Milli mücadele hareketini yasadışı, bu hareketin öncülerini de asi ilan ettiler. Mustafa Kemal ise idama mahkum edilmişti.

Verilen bilgilere göre İstanbul Hükümeti devletleri;

- I. Kurtuluş mücadelesini sonlandırmak,
- II. Anadolu'da yeniden otoriteyi ele almak,
- III. Milli egemenlik anlayışının önündeki engelleri kaldırmak,

amaçlarından hangilerine ulaşmak istemişlerdir?

- A)Yalnız I
- B)I-II
- C)II-III
- D)I-III

4. Mustafa Kemal TBMM açıldıktan bir gün sonra meclise verdiği önergede “yasama ve yürütme yetkilerini meclis kendisinde toplar.” Maddesine yer vermiştir.

Buna göre aşağıdaki gelişmelerden hangisi meclisin yargı yetkisini de kullanmaya başladığını kanıtlar?

- A) Hıyaneti Vataniye Kanunu'nun çıkarılması.
- B) İstiklal Mahkemeleri'nin kurulması.
- C) Meclis Hükümeti sisteminin benimsenmesi.
- D) Mecliste Vekiller Heyeti'nin oluşturulması.

5. 29 Nisan 1920'de çıkarılan Hıyaneti Vataniye Kanunu'na göre BMM, ulusu temsil eden en üst kuruluş olduğu için ona karşı söz, yazı ve hareketleriyle saldırıda bulunanlar ve ayaklananlar vatan haini sayılacaktı. Askerlikten kaçmaları önlemek için **Firariler Kanunu** çıkarıldı. Bu kanunlara aykırı hareket edenleri cezalandırmak için **İstiklal Mahkemeleri** kuruldu.

Buna göre meclisin ayaklanmaların bastırılması konusunda aşağıdaki kavramlardan hangisine uygun hareket etmiştir?

- A) Sosyal Devlet
- B) Demokratik Devlet
- C) Hukuk Devleti
- D) Laik Devlet

6. TBMM'nin açılış sürecinde milli mücadele hareketini ve başta Mustafa Kemal olmak üzere bu hareketin önderlerini karalamaya yönelik girişimler olmuştur. Bu girişimleri organize eden Damat Ferit Paşa, Şeyhülislam Darızzade Efendi'ye Kuvayı Milliyecilerin dine karşı mücadele ettikleri yönünde fetva yayınlattır. Bu fetvalar İngiliz ve Yunan uçaklarının yanı sıra Rum ve Ermeni teşkilatları ile yabancı konsolosluklar aracılığıyla Anadolu'nun her köşesine dağıtıldı. Aynı günlerde İstanbul Hükümeti tarafından kurulan bir mahkemede Mustafa Kemal ve arkadaşları hakkında idam kararı verildi.

İstanbul Hükümeti'nin uyguladığı bu politikalar;

- I. Milli mücadele aleyhine taraftar toplamak,
- II. Milli mücadelenin lider kadrosunu zor duruma düşürmek,
- III. Anadolu hareketinin önünü kesmek,

amaçlarından hangilerini sağlamaya yöneliktir?

A)I-II-III	B)I-III
C)II-III	D)I-II

7.

"... Yozgat, Yenihan, Boğazlıyan, Zile, Erbaa, Çorum dolaylarında; İmranlı, Refahiye, Viranşehir dolaylarında alevlenen karışıklık ateşleri, bütün memleketi yakıyor, hainlik, cehalet, kin ve bağnazlık dumanları bütün vatan göklerini karanlıklar içinde bırakıyordu.

İsyan dalgaları Ankara'da karargahımızın duvarlarına kadar çarptı. Karargahımızla şehir arasındaki telefon ve telgraf hatlarını kesmeye kadar varan kudurmuşçasına kasıtlar karşısında kaldık..."
(Nutuk)

Mustafa Kemal Nutuk'ta dile getirdiği yukarıdaki açıklamayı Milli Mücadele sürecinde yaşanan hangi durum karşısında söylemiştir?

- A) Mebuslar Meclisi'nin basılıp dağıtılmasından sonra.
- B) TBMM'ye karşı çıkarılan isyanlar karşısında.
- C) Mondros'a göre işgallerin başlaması karşısında.
- D) Osmanlı yönetiminin sessiz tavrı karşısında.

8. TBMM Hıyanet-i Vataniye Kanunu'nun etkili bir şekilde uygulanabilmesi için mahkemeler kurdu. İstiklal Mahkemeleri adı verilen ve üyeleri milletvekilleri arasından seçilen bu mahkemeler düşmanla işbirliği yapanları, asker kaçaklarını, ayaklanmacıları, ve Milli Mücadele'ye zarar veren diğer suçluları yargılayıp cezalandıracaktı. Seyyar mahkeme olarak da çalışan İstiklal Mahkemeleri, bir bölgedeki ayaklanmanın bastırılmasının ardından o bölgeye gidiyor ve suçluları yargılayıp cezalandırılmalarını sağlıyordu.

Verilen açıklamada İstiklal Mahkemeleriyle ilgili hangi sorunun cevabına ulaşamaz?

A)Kuruluş amacı nedir?	B)İşleyişi nasıldır?
C)Kimleri yargılayabilir?	D)Kaç üyeden oluşur?

9. TBMM'nin amacı tam bağımsızlığı, vatanın bütünlüğünü ve ulusal egemenliği sağlamaktır. Bu amaçları gerçekleştirmeye çalışan TBMM'ye karşı İstanbul Hükümeti'nin tavrı artarak sertleşti. İstanbul Hükümeti TBMM'yi ve onunla birlikte ulusal kurtuluş hareketini yok etmek için halkı kışkırtarak Anadolu'nun birçok yerinde TBMM'ye karşı ayaklanmaların çıkmasında etkili oldu. Milli mücadele hareketini ve başta Mustafa Kemal olmak üzere bu hareketin önderlerini karalayan Damar Ferit, 10 Nisan 1920 'de Şeyhülislama bir fetva yayınlattı.

Yukarıdaki açıklamalara göre hangisine ulaşamaz?

- A) Milli Mücadele'yi engelleyebilmek için farklı girişimlerde bulunulmuştur.
- B) İstanbul Hükümeti'nin kışkırtmaları Anadolu'da taraftar bulmuştur.
- C) İstanbul Hükümeti'nin vatanın bütünlüğünü ve bağımsızlığı tehlikeye sokan girişimleri vardır.
- D) TBMM aldığı tedbirlerle ayaklanmaları bastırmıştır.

10. Her türlü olumsuzluğa rağmen ayaklanmaların bastırılması; meclise duyulan güveni, meclisin gücünü ve otoritesini artırdı. Halk meclisin etrafında büyük bir umut ve inançla birleşmeye devam etti. TBMM'nin ayaklanmaları bastırarak otoritesini artırması;

- I. Halkın meclise desteğinin artması,
- II. Bağımsızlık inancının güçlenmesi,
- III. Asker kaçaklarının çoğalması,

sonuçlarından hangilerini ortaya çıkarmıştır?

A)Yalnız III	B)I-II
C)II-III	D)I-III

11. SÜREÇ

Şeyhülislam'ın Milli Mücadele aleyhine fetva yayınlaması

Damat Ferit'in Mustafa Kemal ve arkadaşlarını idama mahkum etmesi

İtilaf devletlerinin Milli Mücadele aleyhine uçakla bildiri dağıtması

Bazı Kuvayı Milliye liderlerinin düzenli orduya katılmak istememesi

?

Sürece göre “?” ile gösterilen alana aşağıdaki gelişmelerden hangisi yazılmalıdır?

- A) Ankara’da ulusal bir meclisin açılacağına duyurulması.
- B) Türkiye Büyük Millet Meclisi’nin Anadolu’da etkinliğini kurması.
- C) Türkiye Büyük Millet Meclisi’ne karşı ayaklanmaların çıkması.
- D) İstanbul Hükümeti ile tüm haberleşmenin kesilmesi.

12. Aşağıda TBMM’ye karşı çıkan iç isyanlarla ilgili bazı bilgilerin olduğu tablo verilmiştir.

AYAKLANMA	ÇIKTIĞI YER
Milli Aşiret	Urfa ve çevresinde
Koçgiri	Sivas ve çevresinde
Delibaş	Konya ve çevresinde
Kuvayı İnzibatiye	Adapazarı ve çevresinde
Çerkez Ethem	Kütahya ve çevresinde
Pontusçu Rumlar	Samsun ve Trabzon çevresinde

Tablodaki bilgilere göre ;

- I. Ayaklanmaların tek bir merkezde yoğunlaştığı,
- II. Farklı kesimlerin ayaklanmalara karıştığı,
- III. Ayaklanmaların yurt geneline yayıldığı,
- IV. Ayaklananların yargılandığı,

bilgilerinden hangilerine ulaşamaz?

- A)I-IV B)II-III
- C)I-III D)II-IV

13. Türkiye Büyük Millet Meclisi ayaklanmaları bastırmak amacıyla aldığı önlemlerden bazıları otoritesini hukuksal yollarla güçlendirmek olmuştur.

Buna göre TBMM’nin aldığı;

- I. Ayaklanmaları bastırmak amacıyla Hıyaneti Vatanî Kanunu’nun çıkarılması,
- II. Ankara müftüsüne fetva yayınlattırılması,
- III. İsyancıları cezalandırmak için İstiklal Mahkemeleri’nin kurulması,
- IV. İstanbul ile her türlü iletişimin kesilmesi,

önlemlerinden hangileri yukarıdaki açıklamayı desteklemektedir?

- A)I-II B)III-IV
- C)I-III D)II-IV

14. Hıyanet-i Vatanî Kanunu’nun bazı maddeleri aşağıda verilmiştir.

MADDE 1	Ülkeyi yedi yabancı devlet güçlerinden kurtarmak ve saldırıları önlemek maksadına yönelik olarak kurulan Büyük millet meclisine karşı düşünce veya uygulamalarıyla veya yazdıkları yazılarla muhalefet ve bozgunculuk edenler vatan haini sayılır.
MADDE 4	Vatana ihanet zanlılarının yetkili mahkemesi suçun işlendiği yerdeki Ceza mahkemesidir. Fevkalade ve aceleyi gerektiren durumlarda zanlının yakalandığı yerdeki ceza mahkemesi de yargılama yapmaya ve karar vermeye yetkilidir.
MADDE 10	İsyanlara katılmayanlar hakkında kasten suçlamalarda bulunanlar, iddia ettikleri suçun cezası ile cezalandırılırlar.

Verilen maddeler ile seçeneklerden hangisi amaçlanmış olamaz?

- A) TBMM’ye karşı olumsuz girişimleri engellemek.
- B) Halkı doğru bilgilendirmek.
- C) Haksız suçlamaların önüne geçmek.
- D) Yargılama işlemlerini hızlandırmak.

15. İstanbul Hükümeti'nin Milli Mücadele hareketine karşı halkı kışkırtmaya yönelik girişimleri olmuştur. Hükümetin başında bulunan Damat Ferit Paşa dönemin Şeyhülislamına Milli Mücadele aleyhine bir fetva yayımlatmıştır. Böylece TBMM'ye yönelik ayrılıkçı fikirlerin halk içine sinmesini amaçlamıştır. Buna karşın TBMM başkanı Mustafa Kemal'de Ankara müftüsü Mehmet Rifat Börekçi öncülüğünde yüzelliüç müftünün imzasıyla Milli Mücadele'yi destekleyen bir fetva yayımlatmıştır.

Yukarıdaki durum Mustafa Kemal'in sahip olduğu kişilik özelliklerinden hangisiyle ilişkilidir?

- A) Kararlı olması B) Fedakar olması C) Karşılaştığı sorunları aşması D) Çok yönlü olması

16. Aşağıda TBMM'ye karşı düzenlenen bazı isyanlar ile ilgili bilgiler verilmiştir.

Ayaklanma Adı	Özelliği	Çıktığı Bölge	Sonuç
Anzavur İsyanı	Milli kuvvetleri yok etmek, onları İstanbul ve Boğazlardan uzak tutmak amacıyla çıkarıldı.	Balıkesir ve çevresi	Bastırıldı
Yozgat Ayaklanması	Milli kuvvetleri yok etmek maksadıyla çıkmıştır.	Yozgat ve çevresi	Bastırıldı
Cemil Çeto İsyanı	İngilizler Batman çevresine hakim olmak için destek verdi.	Batman ve çevresi	Bastırıldı
Çerkez Ethem isyanı	Daha önce milli kuvvet yanlısıyken düzenli ordu emrine girmek istememesi sebebiyle ayaklandı.	Kütahya ve çevresi	Bastırıldı

Tablodaki bilgileri kullanarak aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

- A) Kişisel çıkarları koruma çabası bazı ayaklanmaların çıkış sebebidir.
B) İşgalci güçlerin kışkırtmaları ayaklanmaların yayılmasına katkı yapmıştır.
C) Farklı niteliklere sahip bu isyanlar amacına ulaşamamıştır.
D) İsyanların tamamı İstanbul Hükümeti tarafından çıkarılmıştır.

17. Yandaki haritada TBMM'ye karşı düzenlenen isyanlar ve çıkış alanları gösterilmiştir.

Buna göre;

- I. Ayaklanmalar yurt geneline yayılmıştır,
II. İstanbul Hükümeti ve İşgalci güçlere destek vermiştir,
III. Ayaklanmaların bastırılmasında Kuvayı Milliye güçleri görev almıştır,
bilgilerinden hangilerine ulaşamaz?

- A) Yalnız III B) II-III
C) I-II D) I-III

CEVAPLAR

- 1 ☒ A ☐ B ☐ C ☐ D
- 2 ☐ A ☐ B ☒ C ☐ D
- 3 ☐ A ☒ B ☐ C ☐ D
- 4 ☐ A ☒ B ☐ C ☐ D
- 5 ☐ A ☐ B ☒ C ☐ D
- 6 ☒ A ☐ B ☐ C ☐ D
- 7 ☐ A ☒ B ☐ C ☐ D
- 8 ☐ A ☐ B ☐ C ☒ D
- 9 ☐ A ☐ B ☐ C ☒ D
- 10 ☐ A ☒ B ☐ C ☐ D

- 11 ☐ A ☐ B ☒ C ☐ D
- 12 ☒ A ☐ B ☐ C ☐ D
- 13 ☐ A ☐ B ☒ C ☐ D
- 14 ☐ A ☒ B ☐ C ☐ D
- 15 ☐ A ☐ B ☒ C ☐ D
- 16 ☐ A ☐ B ☐ C ☒ D
- 17 ☒ A ☐ B ☐ C ☐ D

ÖNEMLİ HATIRLATMA:

**UZAKTAN EĞİTİM FAALİYETLERİ
KAPSAMINDA EBA VEYA
WHATSAPP PLATFORMLARINDA
PAYLAŞIMA AÇIKTIR.**

TİCARİ AMAÇLI KULLANILAMAZ.